PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
na pietnej spomienke pri príležitosti
Dňa boja za slobodu a demokraciu

Devín, 17. 11. 2026

Vážený pán predseda Národnej rady Slovenskej republiky,
vážený pán prezident Gašparovič,
vážení členovia vlády Slovenskej republiky,
vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci, excelencie,
vážení predstavitelia Konfederácie politických väzňov Slovenska,
vážené dámy, vážení páni.

Sedemnásty november je každoročne príležitosťou stretnúť sa tu, na Devíne. Na mieste, ktoré je hlboko a symbolicky spojené s našimi dejinami.

Je späté s obdobím štúrovcov, aj s rokom 1989, kedy sa pred našou krajinou otvorila šanca vyvíjať sa slobodne a demokraticky, ako súčasť európskeho hospodárskeho, civilizačného a kultúrneho priestoru.

Práve tu padla pomyselná i reálna hranica, ktorá nás od tohto priestoru oddeľovala. Práve tu, na Devíne, sa tisícky občanov mohli slobodne nadýchnuť a vydať sa na druhú stranu oceľového plota, ktorý sa v tej chvíli stal minulosťou.

Odkaz 17. novembra tak vnímam aj ako odkaz rúcania bariér a otvorenia cesty k slobode.

Slovensko, či vtedajšie Československo stálo na jej začiatku. V eufórii prevratných zmien, ktoré sa udiali počas niekoľkých dní, len málokto predpokladal, že táto cesta bude v skutočnosti ešte dlhá a namáhavá. Občanom, ktorí na ňu vykročili, priniesla možnosť žiť v slobodnej spoločnosti. Priniesla možnosť začleniť sa do Európy so všetkými výhodami a príležitosťami, ktoré z toho vyplývajú.

No nie všetkým priniesli ďalšie roky to, čo očakávali – napríklad rast životnej úrovne. Mnohí pocítili stratu sociálnych istôt. Zažili rozčarovanie z nespravodlivosti a nerovnosti. Aj dnes nám potvrdzujú prieskumy verejnej mienky, že sa väčšina ľudí stotožňuje s novembrovými zmenami, s pádom totalitného režimu, no zároveň prevažujú pocity sklamania z ponovembrového vývoja.

Zjednotenie spoločnosti, snaha o porozumenie a dialóg – teda hodnoty, ktoré prispeli k pokojnému a úspešnému priebehu Novembra ´89 – z nášho života veľmi rýchlo vymizli.

Len čo padla bariéra, ktorá nás oddeľovala od okolitého sveta, začali sme budovať bariéry vo vnútri spoločnosti. Bariéry politické, názorové, ale aj sociálne, keď sa nožnice sociálnej nerovnosti roztvorili rýchlejšie, než sa stihli vybudovať stabilné ekonomické štruktúry.

Jednou zo základných požiadaviek Novembra ´89 bola slobodná politická súťaž. Naplnenie tejto túžby prinieslo politickú pluralitu, zároveň sa však stalo zdrojom nezmieriteľných politických konfliktov, ktoré nás traumatizujú i dnes.

Ľudia na námestiach sa oprávnene dožadovali slobody prejavu. Ale túto slobodu si potom mnohí vysvetľovali a stále vysvetľujú ako priestor pre beztrestné šírenie lží a nenávisti.

Polarizácia a radikalizácia spoločnosti dnes dosahuje kritickú úroveň. Jej ničivé dopady vidíme v zahraničí, aj u nás na Slovensku. Nenávisť, ktorá sa šíri na internete či na sociálnych sieťach, sa môže kedykoľvek pretaviť do násilných skutkov a tragédií. Len nedávno otriasli Slovenskom alarmujúce prípady násilia na školách. A pred pár dňami svet šokovala streľba do nevinných ľudí v Krakove.

Zhoršujúca sa bezpečnostná situácia vo svete a vojenský konflikt na východ od našich hraníc majú okrem iných negatívnych dopadov aj veľmi nepriaznivý vplyv na spoločenskú klímu. Znižujú citlivosť spoločnosti a posilňujú toleranciu k násiliu a agresivite, akoby malo ísť o bežnú súčasť života.

Veľmi nepriaznivo tento trend ovplyvňuje mladú generáciu, o čom som dnes hovoril so zástupcami mládežníckych organizácií.

Pocity sklamania, nedôvera v inštitúcie a nárast radikálnych postojov sú vážnymi hrozbami pre súdržnosť a fungovanie demokratickej spoločnosti.

Ohrozujú v samotných základoch to, čo nám priniesol November ´89. Spomienka na chvíle spred 37 rokov nám však zároveň ponúka aj recept na východisko z krízy.

Som presvedčený že týmto východiskom musí byť naša snaha vrátiť do spoločnosti hodnoty, po ktorých vtedy verejnosť volala: porozumenie, solidaritu, rešpekt a schopnosť spájať svoje sily. Skúsme dať týmto hodnotám opäť šancu. Verím, že ak Slovensko malo tento potenciál v roku 1989, má ho i dnes.

Ďakujem.